

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; tālr.: 67686768; fakss: 67244074; e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2011.gada 7.jūnijā Nr.6-6/150

Tiesībsarga birojā ir izskatīta pārbaudes lieta, kas tika ierosināta pēc Jūsu iesnieguma (reģistrēts 19.04.2011. ar Nr.575) par Rīgas vakara (maiņu) vidusskolas iekšējās kārtības noteikumu neatbilstību ārējiem normatīvajiem aktiem.

Izvērtējot iekšējās kārtības noteikumus, tika secināts, ka noteikumu 40., 57. un 58.punktā noteiktais regulējums ir attiecināms vienīgi uz nepilngadīgām personām, jo saskaņā ar Civillikuma 177.panta pirmo un otro daļu līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā, un aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās.

Nemot vērā, ka vakara (maiņu) vidusskolā izglītības programmu apgūst arī pilngadīgas personas, Tiesībsargs vērsās pie Rīgas vakara (maiņu) vidusskolas direktora un lūdza izdarīt grozījumus iekšējās kārtības noteikumu 40., 57. un 58.punktā, nosakot atšķirīgu regulējumu attiecībā uz pilngadīgiem un nepilngadīgiem izglītojamiem.

2011.gada 3.jūnijā Tiesībsarga birojā tika saņemta Rīgas vakara (maiņu) vidusskolas vēstule, kurā sniegta informācija, ka iekšējās kārtības noteikumu 40., 57. un 58.punktā izdarīti grozījumi, attiecinot regulējumu kā uz nepilngadīgām, tā arī uz pilngadīgām personām.

Iepazīstoties ar iekšējās kārtības noteikumu tekstu, secināms, ka tiesībsarga rekomendācijas ir izpildītas un iekšējā normatīvā akta neatbilstība ārējiem normatīvajiem aktiem ir novērsta.

Attiecībā uz pārējiem Jūsu iesniegumā norādītajiem Rīgas vakara (maiņu) vidusskolas iekšējās kārtības noteikumu punktiem (32., 36., 39., 41., 42., 44., 45., 46., 50., 52., 55.) tika secināts, ka tie atbilst ārējiem normatīvajiem aktiem šādu apstākļu dēļ:

32.punkts nosaka izglītojamā pienākumu ievērot iekšējās kārtības noteikumus. Minētais pienākums ir noteikts ar likumu – izglītojamā pienākumu ievērot izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus nosaka Izglītības likuma 54.panta 2.punkts;

36.punkts nosaka izglītojamā pienākumu ievērot personīgās higiēnas prasības. Saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 27.decembra noteikumu Nr.610 „Higiēnas prasības vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēm” 29.punktu izglītības iestādes tualetē ir tualetes papīrs vai salvetes, ziepes un roku žāvēšanas vai susināšanas ierīce vai līdzeklis. Noteikumu 3.punkts nosaka: „Par noteikumu ievērošanu ir atbildīgs iestādes vadītājs.” Savukārt noteikumu 4.punktā noteikta uzraugošā institūcija: „Noteikumu izpildi kontrolē Veselības inspekcija.” Ņemot vērā, ka normatīvie akti nosaka izglītības iestādes pienākumu nodrošināt apstākļus, lai izglītojamie varētu ievērot personīgās higiēnas prasības, un uzraudzības mehānismu, izglītojamā pienākuma ievērot personīgās higiēnas prasības iekļaušana iekšējās kārtības noteikumos ir pamatota;

39.punkts nosaka izglītojamā pienākumu mācību laikā nēsāt līdz izglītojamā apliecību. Šī pienākuma mērķis ir izglītojamo drošības nodrošināšana izglītības iestādē, nodrošinot, lai tajā neuzturētos nepiederošas personas. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumu Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos” 3.10.punktu viena no izglītības iestādes vadītāja funkcijām izglītojamo drošības jautājumos ir noteikt izglītojamo vecākiem un citām personām saistošu uzturēšanās kārtību izglītības iestādē. Saskaņā ar iekšējās kārtības noteikumu 17.punktu nepiederošas personas ir personas, kuras nav izglītojamo sarakstā vai nav izglītības iestādes darbinieki. Izglītojamā apliecība ir dokuments, kas apliecina, ka persona ir konkrētās izglītības iestādes izglītojamo sarakstā, un tās izsniegšanas obligātumu nosaka Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.822 „Noteikumi par obligātajām prasībām izglītojamo uzņemšanai un pārceļšanai nākamajā klasē vispārējās izglītības iestādēs (izņemot internātskolas un speciālās izglītības iestādes)” 13.punkts: „Pēc uzņemšanas izglītības iestādē izglītojamam (izņemot eksterni) noformē skolēna apliecību(..)”;

41.punkts nosaka izglītojamā pienākumu izglītības iestādē ierasties savlaicīgi, ne vēlāk kā pēc zvana uz mācību stundu (nodarbību). Izglītības likuma 54.panta 4.punkts nosaka izglītojamā pienākumu ievērot pedagogu, izglītojamo un citu personu tiesības un intereses. Iekšējās kārtības noteikumu 41.punkts nodrošina pedagogu tiesības uz netraucētu izglītības programmas īstenošanu un izglītojamo tiesības uz netraucētu izglītības programmas apguvi;

42.punkts nosaka izglītojamā pienākumu izglītības iestādē ierasties lietišķā, tīrā apģērbā. Izglītības likuma 54.panta 8.punkts nosaka izglītojamā pienākumu atrasties izglītības iestādē iekšējās kārtības noteikumiem atbilstošā apģērbā. Saskaņā ar Izglītības likuma 1.panta 4.punktu izglītības process ietver mācību un audzināšanas darbību. Ģērbšanās stila noteikšana ir audzināšanas procesa sastāvdaļa. Turklāt lietišķais stils, salīdzinot, piemēram, ar romantisko, sportisko vai tautisko jeb folkloras stilu, ir vispiemērotākais izglītības iestādes apmeklēšanai, jo sagatavo izglītojamo patstāvīgai dzīvei sabiedrībā – arī daudzās darba vietās iekšējās darba kārtības noteikumi paredz, ka darbiniekiem jāievēro lietišķais ģērbšanās stils;

44.punkts nosaka izglītojamā pienākumu pēc zvana uz mācību stundu (nodarbību) atrasties mācību stundas (nodarbības) vietā. Iekšējās kārtības noteikumu 41.punkts, atšķirībā no 44.punkta, attiecas uz izglītojamā ierašanos izglītības iestādē. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumu Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos” 6.7.punktu iekšējās kārtības noteikumi nosaka „citus jautājumus, kurus izglītības iestāde uzskata par būtiskiem”;

45.punkts nosaka izglītojamā pienākumu uz mācību stundām un nodarbībām ierasties, līdz ņemot pedagoga noteiktos mācību līdzekļus un piederumus (mācību grāmatas, pierakstu un mājas darbu burtnīcas, rakstāmlietas u.c.). Izglītības likuma 54.panta 1.punkts nosaka izglītojamā pienākumu apgūt pamatizglītības programmu. No minētās tiesību normas izriet izglītojamā pienākums lietot tieši tos mācību piederumus, ko paredz attiecīgā izglītības programma;

46.punkts cita starpā nosaka izglītojamam aizliegumu bez pedagoga atļaujas atstāt klasi. Izglītības likuma 51.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka pedagoga pienākumu izglītošanas procesā (mācību un audzināšanas darbībā) veidot izglītojamā paša attieksmi pret sevi, citiem, darbu, dabu, kultūru, sabiedrību (.), līdz ar to atļaujas palūgšana klases atstāšanai vērtējama kā audzināšanas procesa sastāvdaļa;

50.punkts nosaka izglītojamo pienākumu mācību laikā atrasties izglītības iestādē vai tās pagalmā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumu Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos” 3.2.punktu izglītības iestādes vadītāja kompetencē ir organizēt izglītojamo drošības pasākumus izglītības iestādē. 6.1.punkts paredz, ka iekšējās kārtības noteikumos nosaka izglītojamo uzvedības noteikumus izglītības iestādē un tās teritorijā. Tātad izglītojamo drošības apsvērumu dēļ izglītības iestādes vadītājs ir tiesīgs noteikt iekšējās kārtības noteikumu 50.punktā noteikto ierobežojumu;

52.punkts nosaka aizliegumu mācību stundu un nodarbību laikā lietot (tiem jābūt izslēgtā stāvoklī) mobilos telefonus un citas ierīces un aparātus bez pedagoga atļaujas. Minētās normas mērķis ir nodrošināt izglītojamo un pedagogu tiesības uz netraucētu mācību stundu un nodarbību norisi. Administratīvā procesa likuma 8.pants nosaka, ka iestāde, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu. Gramatiski interpretējot noteikumu 52.punktu, secināms, ka mobilajiem telefoniem jābūt izslēgtiem. Taču, izmantojot teleoloģisko interpretācijas metodi, tas ir, noskaidrojot tiesību normas jēgu un mērķi, secināms, ka izglītojamo mobilo telefonu skaņas signāliem mācību stundu un nodarbību laikā klasē ir jābūt izslēgtiem;

54. un 55.punkts aizliedz ienest izglītības iestādē un tās teritorijā alkoholiskos dzērienus, tabakas izstrādājumus un citas vielas. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumu Nr.1338 „Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos

pasākumos” 6.3.punktu iekšējās kārtības noteikumi nosaka alkohola, cigarešu, narkotisko, toksisko un psihotropo vielu, gāzes baloniņu, gāzes pistoļu, šaujamieroču un auksto ieroču iegādāšanās, lietošanas, glabāšanas un realizēšanas aizliegumu izglītības iestādē un tās teritorijā.

Vēlos vērst Jūsu uzmanību, ka gadījumā, ja Jūs esat kādas izglītības iestādes izglītojamo sarakstā, Jūsu un izglītības iestādes attiecībās nav nozīmes apstāklim, ka esat pilngadīgs. Attiecībās ar izglītības iestādi Jūs esat izglītojamais, kas Administratīvā procesa likuma izpratnē ir „iestādei īpaši pakļauta persona”, un Jums, tāpat kā ikvienam izglītojamam, ir saistoši izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.

Pirms uzņemšanas izglītības iestādē izglītības iestādes vadītājs nodrošina izglītojamam iespēju iepazīties ar iekšējās kārtības noteikumiem. Gadījumā, ja Jums attiecīgās izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi nav pieņemami, Jūs esat tiesīgs izvēlēties citu izglītības iestādi vai saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.822 „Noteikumi par obligātajām prasībām izglītojamo uzņemšanai un pārcelšanai nākamajā klasē vispārējās izglītības iestādēs (izņemot internātskolas un speciālās izglītības iestādes)” 9.¹ punktu tikt uzņemts izglītības iestādē kā eksternis (persona, kas pašizglītības ceļā apgūst izglītības standarta prasībām atbilstošas zināšanas un prasmes un kārtu pārbaudījumus gada vērtējuma iegūšanai kādā mācību priekšmetā vai atbilstoša izglītības dokumenta iegūšanai) vispārējās pamatizglītības ieguvei.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo daļu, ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu. Informēju, ka tiesībsarga atzinumam ir rekomendējošs raksturs un atšķirīga viedokļa gadījumā Jūs nezaudējat tiesības par šo pašu jautājumu vērsties citās institūcijās. Kā arī pārbaudes lietas pabeigšana neietekmē Jūsu tiesības atkārtoti nākotnē vērsties Tiesībsarga birojā par citiem jautājumiem, ja uzskatāt, ka valsts vai pašvaldības iestādes ar savu rīcību ir pieļāvušas cilvēktiesību pārkāpumu vai arī neievēro labas pārvaldības principu.

Ar cieņu,
Tiesībsarga pilnvarojumā
vecākā juriskonsulte

V.Slaidiņa